

CHƯƠNG 5: VIẾT ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU

Sau khi học xong chương 5, người học có thể:

- Giải thích được khái niệm ‘Đề cương nghiên cứu’ và trình bày được chức năng của đề cương nghiên cứu
- Trình bày được cấu trúc của đề cương nghiên cứu
- Viết được các nội dung cơ bản của đề cương nghiên cứu
- Thể hiện được đạo đức trong nghiên cứu thông qua việc ghi nguồn đầy đủ và chính xác cho các thông tin trích dẫn trong đề cương, lập danh mục tài liệu tham khảo đúng chuẩn và không đạo văn

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.1. KHÁI NIỆM ‘ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU’

- Đề cương là một bản kế hoạch, cấu trúc và chiến lược tổng thể về những nhiệm vụ nghiên cứu khác nhau mà nhà nghiên cứu dự định sẽ thực hiện nhằm hoàn thành mục tiêu nghiên cứu (kiểm tra giả thuyết (nếu có), tìm ra câu trả lời cho các câu hỏi nghiên cứu...)
- Chức năng chính của đề cương: chi tiết hóa kế hoạch vận hành của quá trình nghiên cứu.

→ Đề cương nghiên cứu cần phải cung cấp thông tin WHAT?, HOW?, WHY?

- đề tài nghiên cứu?
- vấn đề nghiên cứu?
- chiến lược nghiên cứu? lý do chọn lựa chiến lược đó?
- phương pháp sử dụng? biện giải về độ chuẩn xác và sự phù hợp của phương pháp
- các chi tiết về kế hoạch triển khai nghiên cứu
- thời gian và tiến độ thực hiện nghiên cứu,
- dự kiến nhân sự và dự toán kinh phí nghiên cứu

→ Cần phải thuyết phục người đọc về tính cấp thiết, giá trị lý luận và thực tiễn của nghiên cứu, tính khả thi của kế hoạch nghiên cứu và năng lực hoàn thành nghiên cứu của nhà nghiên cứu

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2. NỘI DUNG CỦA ĐỀ CƯƠNG

Tên đề tài

Phần mở đầu

Tổng quan tài liệu

Phương pháp nghiên cứu

Dàn bài dự kiến của luận văn

Lịch biểu nghiên cứu

Danh mục tài liệu tham khảo

Phụ lục

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.1. Phần mở đầu

- Lý do chọn đề tài: thực trạng, luận cứ, hậu quả → tính cấp thiết
- Mục tiêu nghiên cứu: Mục tiêu nghiên cứu chung và cụ thể
- Câu hỏi nghiên cứu: ứng với từng mục tiêu nghiên cứu cụ thể
- Đối tượng và phạm vi nghiên cứu (không gian và thời gian)
- Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài
 - Ý nghĩa khoa học: bổ sung, hiệu chỉnh, sửa lỗi hệ thống tri thức hiện có về vấn đề nghiên cứu
 - Ý nghĩa thực tiễn: giải quyết được vấn đề gì trong thực tiễn

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.2. Tổng quan tài liệu (Literature Review)

Nhà nghiên cứu cần trình bày một cách khái quát, có hệ thống các *công trình nghiên cứu đã được tiến hành trước đó* có nội dung liên quan đến đề tài nghiên cứu

- Khung khái niệm, các dữ liệu lý thuyết và thực nghiệm về vấn đề nghiên cứu
- Một số kết quả nghiên cứu chính liên quan; các câu hỏi nghiên cứu đã được nêu ra; các lỗ hổng đã được xác định.
- Về phương pháp luận (đánh giá, phê bình về phương pháp, quy trình, cách thức đã thực hiện nghiên cứu, các biến số chính có liên quan đến nghiên cứu)

➔ Nhà nghiên cứu cần phải trả lời được các câu hỏi sau:

WHO? Vấn đề này đã được ai nghiên cứu trước đó?

WHAT?

- Nghiên cứu trước đã đề cập đến khía cạnh nào, đã kết luận gì?
- Còn khía cạnh nào chưa được đề cập/ còn gây tranh cãi/ chưa được hoàn chỉnh/ chưa được giải quyết triệt để?
- Có phê bình nào về các phương pháp/ quy trình nghiên cứu đã có?
- Các biến số chính được vận hành ra sao trong các nghiên cứu trước đó?

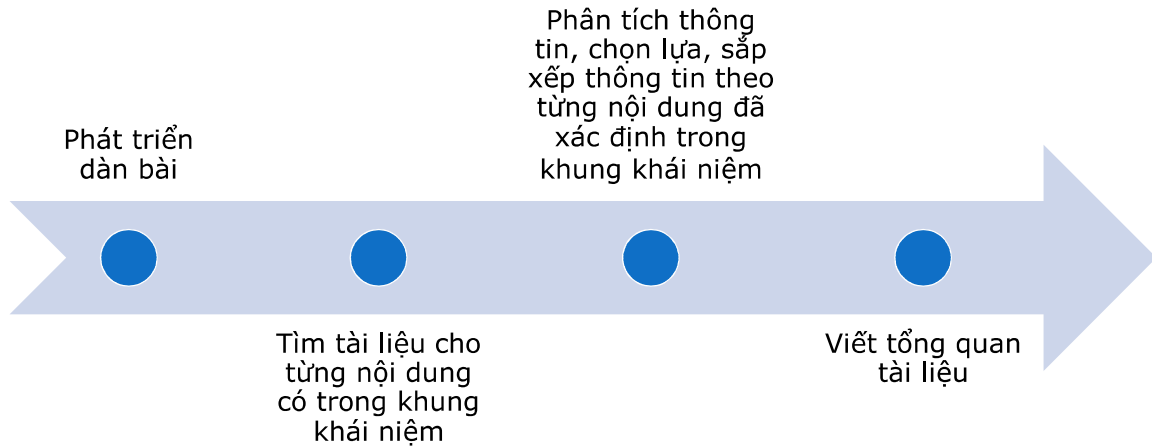
TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.2. Tổng quan tài liệu (Literature Review)

- **Các khái niệm chính, lý thuyết chính có liên quan đến đề tài**
 - Cần nêu rõ các khái niệm, biến số, vận hành hoá khái niệm đã có trong các nghiên cứu trước đó.
 - Cần trình bày các lý thuyết chính liên quan đến đề tài (nếu có).
- **Các nghiên cứu trước đó có liên quan đến đề tài**
 - phải tổng hợp được thông tin từ tài liệu về các nghiên cứu có liên quan
 - phải phân tích, hệ thống hóa, kết hợp, sắp xếp, đánh giá các luận cứ lý thuyết và thực nghiệm về vấn đề chính đang nghiên cứu được rút trích từ trong tài liệu.
 - phải trình bày các phương pháp đã sử dụng
 - phải đối chiếu, so sánh các kết quả nghiên cứu, chỉ ra mối liên quan giữa chúng cũng như mối liên hệ của chúng đối với vấn đề nghiên cứu
- **Những khía cạnh chưa được đề cập trong các nghiên cứu trước đó**
 - cần chỉ rõ phát hiện trước đó về vấn đề nghiên cứu,
 - chỉ được khía cạnh còn tồn tại cần được tiếp tục nghiên cứu (gap)

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

Quy trình Tổng quan tài liệu

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(1) Thiết kế nghiên cứu

- định tính, định lượng hay hỗn hợp;
- nghiên cứu cắt ngang/ trước- sau/ dài hạn;
- nghiên cứu thực nghiệm/ phi thực nghiệm
- Lý do chọn thiết kế nghiên cứu
- chỉ rõ sự phù hợp của thiết kế nghiên cứu đối với mục tiêu nghiên cứu

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(2) Chiến lược chọn mẫu

- Dân số/ tổng thể nghiên cứu
- Kích cỡ của dân số/ tổng thể nghiên cứu (nếu biết) và thông tin đó sẽ lấy từ nguồn nào và bằng cách nào.
- Cách tiếp cận dân số nghiên cứu
- Kích cỡ mẫu và lý do tại sao chọn kích cỡ này
- Giải thích chiến lược chọn mẫu sẽ sử dụng để chọn mẫu (SRS, định mức, phân tầng, theo cụm ...).

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(3) Thiết kế công cụ thu thập thông tin (nếu có):

- Giới thiệu công cụ (bảng câu hỏi khảo sát, phỏng vấn, bảng quan sát...) sẽ sử dụng để thu thập thông tin.
- Giải thích vì sao chọn công cụ nghiên cứu đó. Nêu các điểm mạnh, yếu, phác thảo những phần chính của công cụ và sự phù hợp của nó đối với mục tiêu nghiên cứu
- Mô tả quy trình thiết kế công cụ thu thập thông tin. Nếu nhà nghiên cứu dùng một công cụ đã được chuẩn hóa thì phải cung cấp những bằng chứng sẵn có về độ tin cậy và giá trị của nó. Nếu nhà nghiên cứu điều chỉnh công cụ thì phải mô tả các thay đổi và giải thích vì sao thực hiện những thay đổi đó. Nếu nhà nghiên cứu thiết kế công cụ thu thập dữ liệu mới thì cần mô tả quy trình thiết kế công cụ.
- Mô tả công cụ thu thập thông tin. Ví dụ: bảng câu hỏi có bao nhiêu câu hỏi, mục hỏi, nội dung chính của bảng hỏi

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(4) Phương pháp nghiên cứu và quy trình thu thập dữ liệu

a. Phương pháp nghiên cứu: lý thuyết, thực nghiệm, phi thực nghiệm (quan sát, khảo sát, phỏng vấn, case study, thảo luận nhóm...

- phải xác định điểm mạnh và điểm yếu của phương pháp được chọn lựa
- và phải lý giải được vì sao chọn
- lý giải được phương pháp này phù hợp với nghiên cứu

b. Quy trình thu thập dữ liệu: mô tả chi tiết quy trình thu thập dữ liệu (quy trình thu thập thông tin, quy trình thực nghiệm).

Cần cung cấp thông tin về hình thức, cách thức tiến hành các quy trình này (tiến hành ở đâu? khi nào? với ai? làm cách nào để tiếp cận, để thu thập thông tin từ những người cung cấp thông tin?)

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(5) Mô hình nghiên cứu, biến số và thang đo

chỉ áp dụng trong trường hợp nghiên cứu *định lượng* hoặc *hỗn hợp* có thiết lập các *mối quan hệ nhân quả*

- cần giới thiệu mô hình nghiên cứu gồm các biến độc lập, biến phụ thuộc, biến ngoại lai, biến trung gian ... (nếu có),
- chỉ rõ mối quan hệ giữa chúng
- đưa ra định nghĩa của các biến số và cách đo lường
- phải giới thiệu các thang đo và độ tin cậy của chúng

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.3. Phương pháp nghiên cứu

(6) Quy trình xử lý và phân tích dữ liệu

- cần mô tả quy trình xử lý số liệu sau khi đã thu thập xong dữ liệu (làm sạch dữ liệu, nhập dữ liệu vào phần mềm)
- chỉ rõ chiến lược sử dụng để phân tích dữ liệu
- cần xác định phần mềm sẽ dùng để phân tích dữ liệu
- xác định các phép tính thống kê dùng để phân tích dữ liệu (tần số, mean, t-test, hồi quy, tương quan ...)

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.4. Cấu trúc dự kiến của luận văn/ báo cáo nghiên cứu

- Phần mở đầu
- Chương 1: Cơ sở lý luận của đề tài
- Chương 2: Phương pháp nghiên cứu
- Chương 3: Kết quả nghiên cứu và thảo luận
 - 3.1. Phân tích thực trạng chủ điểm nghiên cứu (nếu có)
 - 3.2. Kết quả nghiên cứu
 - 3.3. Thảo luận: So sánh kết quả nghiên cứu với kết quả của các nghiên cứu được tiến hành trước đó, chỉ ra các điểm giống nhau và khác nhau và lý giải vì sao.
- Chương 4: Kết luận và kiến nghị
 - 4.1. Tóm tắt kết quả nghiên cứu
 - 4.2. Giải pháp
 - 4.3. Kiến nghị
 - 4.4. Hạn chế của nghiên cứu và hướng nghiên cứu tiếp theo
 - 4.5. Kết luận

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.4. Cấu trúc dự kiến của luận văn/ báo cáo nghiên cứu

- Lời mở đầu
- Chương 1: Cơ sở lý luận của đề tài
- Chương 2: Cơ sở lý thuyết và các nghiên cứu trước liên quan
- Chương 3: Phương pháp nghiên cứu
- Chương 4: Kết quả nghiên cứu và thảo luận
 - 4.1. Phân tích thực trạng chủ điểm nghiên cứu (nếu có)
 - 4.2. Kết quả nghiên cứu
 - 4.3. Thảo luận: So sánh kết quả nghiên cứu với kết quả của các nghiên cứu được tiến hành trước đó, chỉ ra các điểm giống nhau và khác nhau và lý giải vì sao.
- Chương 5: Kết luận và kiến nghị
 - 5.1. Tóm tắt kết quả nghiên cứu
 - 5.2. Hàm ý chính sách
 - 5.3. Hạn chế của nghiên cứu và hướng nghiên cứu tiếp theo
- Kết luận

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.2.5. Lịch biểu tiến hành nghiên cứu

Cần lập lịch biểu chỉ rõ thời điểm và độ dài thời gian tiến hành cho từng nội dung nghiên cứu

STT	Nội dung	Thời gian 12 tháng Từ tháng 1/2021 đến 12/2021											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Xây dựng CSLT												
2	Thiết kế bảng khảo sát												
3	Thu thập dữ liệu												
4	Phân tích dữ liệu												
5	Viết báo cáo												
6	Bảo vệ trước hội đồng												

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

5.3. NHỮNG LƯU Ý KHI VIẾT ĐỀ CƯƠNG NGHIÊN CỨU

- Văn phong phải mạch lạc, có tính học thuật, **không được đạo văn**
 - Trích dẫn đầy đủ (trực tiếp: ngắn, dài, gián tiếp)
 - Danh mục tài liệu tham khảo
- (1) Sách: tác giả, năm xuất bản. *Tên sách (in nghiêng)*. Nơi xuất bản. Nhà xuất bản
 - (2) Bài báo: Tên tác giả, năm xuất bản. Tên bài báo. *Tên tạp chí (in nghiêng)*, Số tập (số kỳ xuất bản), số thứ tự trang.
 - (3) Tài liệu từ Internet: Trình bày giống như tài liệu in nhưng cần thêm URL và ngày truy cập.

Quốc Hội. *Luật Giáo dục Đại học*. Chương 1, điều 5, 2013. [Truy cập ngày 05/09/2020].

Truy cập tại: <https://thuvienphapluat.vn/van-ban/giao-duc/Luat-Giao-duc-dai-hoc-2012-142762.aspx>

International Bureau of Education (IBE), *Glossary of curriculum terminology*, IBEUNESCO, 2013. [Accessed on 22 August, 2020].

Available at: <https://www.eqavet.eu/eu-quality-assurance/glossary/learning-experience>

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

CÂU HỎI ÔN TẬP

1. Đề cương nghiên cứu là gì? Chức năng của đề cương nghiên cứu là gì?
2. Một đề cương có tính thuyết phục cần có những đặc tính nào? Các đặc tính này được thể hiện trong nội dung nào của đề cương?
3. Tổng quan tài liệu là gì? Nhà nghiên cứu cần cung cấp cho người đọc những thông tin nào trong phần Tổng quan tài liệu?
4. Trích dẫn tài liệu là gì? Vì sao phải trích dẫn tài liệu?
5. Vì sao phải ghi nguồn đầy đủ cho các thông tin được trích dẫn? Nhà nghiên cứu cần đáp ứng được yêu cầu nào khi ghi nguồn trích dẫn cho các trích dẫn?
6. Danh mục tài liệu tham khảo là gì? Danh mục tài liệu tham khảo cần đáp ứng được các yêu cầu nào?

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

BÀI TẬP CHƯƠNG 5 (Paraphrase)

Kết quả khảo sát từ 256 sinh viên đến từ hai trường Đại học Kinh Tế Quốc Dân và Đại học Thương Mại cho thấy hành vi gian lận được sử dụng nhiều nhất chính là trao đổi với mọi người xung quanh. Chỉ có 8 trong số 256 người được khảo sát trả lời rằng họ không bao giờ trao đổi với người xung quanh trong khi thi. Hơn nữa hành vi trao đổi với người xung quanh đã bao gồm cả tra đáp án với người khác. Còn với việc tra đáp án bằng thiết bị công nghệ như điện thoại di động... thì lại có ít người sử dụng nhất có đến 92 người trả lời rằng mình không bao giờ sử dụng điện thoại trong khi thi. Từ những kết quả trên, ta có thể thấy rằng trong số 256 người đã được khảo sát chỉ có nhiều nhất 8 người, chiếm 3.1% số người khảo sát, là có thể không bao giờ gian lận trong thi cử còn lại tất cả những người khác đều có hành vi gian lận trong thi cử. Hơn nữa 8 người này chỉ là không trao đổi với những người khác trong khi thi, có lẽ họ đã sử dụng những phương thức gian lận khác vì vậy số người không gian lận trong thi cử thậm chí có thể còn ít hơn hoặc là không có.

(Nguồn: Hoàng Thu Hà, Phạm Tuấn Anh & Nguyễn Hữu Vương, 2015. Các nhân tố ảnh hưởng đến hành vi gian lận trong học tập của sinh viên khối kinh tế trên địa bàn Hà Nội. Báo cáo nghiên cứu. Trường Đại học Kinh tế Quốc dân, tr. 15)

TS. Nguyễn Thị Kim Liên

BÀI TẬP CHƯƠNG 5

2. Làm việc theo nhóm và thực hiện các công việc sau:

- a. Viết Phần mở đầu cho đề cương nghiên cứu của nhóm
- b. Thảo luận và lập dàn ý cho phần Tổng quan tài liệu
- c. Tìm ít nhất 2 tài liệu cho mỗi nội dung trong phần Tổng quan tài liệu
- d. Lập danh mục tài liệu tham khảo cho các tài liệu này

TS. Nguyễn Thị Kim Liên